

ELEKTRİK ENERJİSİNDE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BOŞA TÜKENEN ZAMAN

N. Bülent Damar
EMO Enerji Çalışma Grubu Başkanı

B. Kemal Ulusaler
EMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi

Olgun Sakarya
EMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi

Elektrik enerjisi günümüzde insanlar için temel bir ihtiyaç maddesi halini almıştır. Toplumların da ortak gereksinimidir. Sadece bu nedenle bile elektrik enerjisinin üretiminden başlayarak tüketime sunulmasına kadar geçen aşamaların kamu hizmeti anlayışı ile yürütülmesi zorunluluk olmaktadır. Gelişmiş ülkelerin elektrik enerjisine yönelik politik yaklaşımlarına baktığımızda; çevresel etkileri en düşük seviyede tutarak, arz güvenilirliği ve düşük maliyet gibi kriterleri göz önüne alan stratejilerin geliştirildiği görülmektedir. Bu bağlamda kaynak çeşitliliğinin artırılması, birincil enerjide yerli ve yenilenebilir kaynaklara öncelik tanınması hedeflenmektedir. Böylelikle arz güvenliğinin sağlanmasına olduğu kadar ülke ekonomisine ve tüketiciye yansıyan maliyetlerin düşürülmesine çalışılmakta, üretim teknolojilerinin seçiminde ise çevresel etkiler yanında sosyal maliyetler de dikkate alınmaktadır.

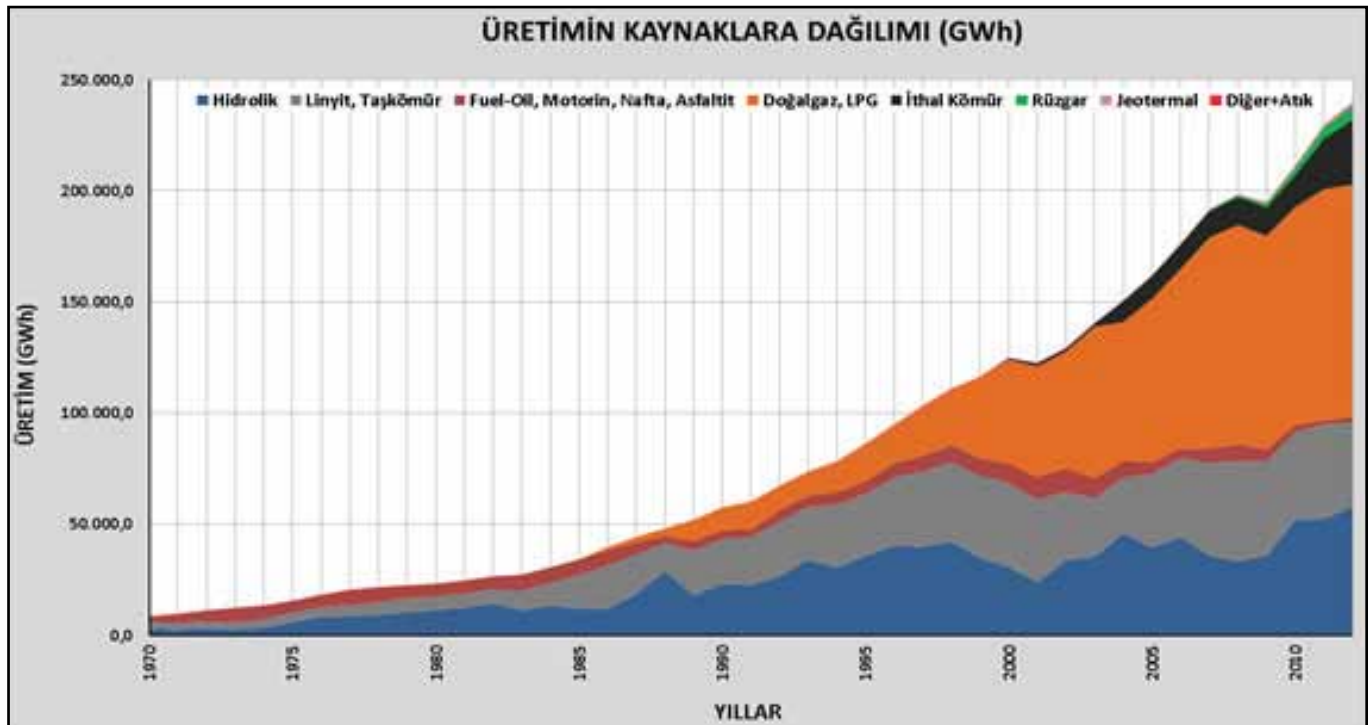
Gelişmiş ülkeler tüketimde ise verimlilik politikalarına yönelmekte ve gerek endüstriyel gerekse bireysel tüketimlerde tasarruf bilincinin geliştirilmesine önem vermektedirler.

Ülkemizde ise durum daha farklı anlayış ve politik tercihlerle yaşanmaktadır. Elektrik enerjisine yönelik politikalara

baktığımızda görünen odur ki, ülkemiz yıllardır dışa bağımlı politikalarla adeta zaman tüketmektedir ve daha da tüketecek gibi görünmektedir. İzlenen politikalar sonucu elektrik enerjisinin arz güvenilirliği konusunda zaman zaman sorunlar yaşanmakta, ülke ekonomisine olduğu kadar tüketiciye yansıyan maliyetler artmakta ve elektrik enerjisi kullanımında “enerji yoksulluğu” her geçen gün daha hissedilir bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elektrik enerjisinin üretiminde bugün geldiğimiz nokta itibarıyla dışa bağımlılığımız kabul edilebilir seviyenin çok üzerindedir. Nitekim Grafik 1’de de görüleceği üzere 80’li yılların ortasında başlayan doğalgaza dayalı üretim yıllar itibarıyla artmış, 2013 yılı elektrik üretiminde yaklaşık yüzde 57.9 olan ithal birincil kaynak içinde doğalgaza başat rol oynamıştır. Nitekim 2013 yılında ülkemiz elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 44’ü doğalgazdan elde edilmiştir. İthal birincil kaynakta ikinci sırada ise ithal kömür yer almaktadır.

Yerli linyit kömürü kullanımında da hiçbir ilerleme sağlanmamış; rüzgâr, güneş, jeotermal ve benzeri yenilenebilir kaynakların kullanımının ise göstermelik olduğu Grafik.1’de de açık bir şekilde görülmektedir.

Grafik-1

Birincil kaynakta dışa bağımlı elektrik enerjisi üretiminin yaratacağı sorunlar geçmiş yıllarda da Odamız tarafından defalarca dile getirilmiştir. EMO Enerji Komisyonu tarafından Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin Ekim/1987 tarihli 348. sayısında, günümüzden 27 yıl önce yayımlanan "Türkiye'de Enerji Politikaları ve Elektrik Enerjisinin Planlaması" başlıklı çalışmada da dışa bağımlı üretim politikalarına değinilmiş ve çalışmanın sonuç bölümünde şu ifadeler yer almaktadır:

"Elektrik üretimi planlamasının diğer unsurları ise, güvenilirlik ve ucuzluktur. İthal kömüre ve dışarıdan alınan doğal gaz dayalı santrallerin kurulması ile bugün güvenilirlik konusu önemli bir noktaya gelmiştir. Dışarıdan kredi sağlanması nedeniyle, projenin zamanlamasına, ekonomisine, kredi şartlarına bakılmaksızın, plan disiplini dışında santral yatırımlarına müsaade edilmesi de ülkede elektrik enerjisi maliyetini gün geçtikçe daha da artıracak ve bu da ekonomik gelişmemizi olumsuz yönde etkileyecektir."

Birincil kaynakta dışa bağımlılığın yaratacağı olumsuz sonuçlar konusu sadece doğalgaz ve ithal kömürle sınırlı kalmamış, 80'li yılların başında önemli oranda motorin kullanılarak elde edilen elektrik üretimi de dönem itibarıyla EMO'nun gündeminde yerini almıştır. TMMOB tarafından düzenlenen "Cumhuriyetten Günümüze" konulu Teknik Kongre'ye Odamız tarafından sunulan ve günümüzden 33 yıl önce Kasım-Aralık/1981 tarihli Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin 280. sayısında da yayımlanan tebliğin son paragrafında şöyle denilmektedir:

"Dönem içinde elektrik enerjisi üretiminde kullanılan birincil kaynakların dağılımına bakıldığında Keban ve Gökçekaya Hidroelektrik Santrallerinin kurulması ile hidrolik kaynak kullanımının arttığı gözlenmektedir. Termik kapasite de (yılıda ortalama % 11,4 hızla) artmasını sürdürmüştü ve termik kapasite içinde de petrolün payı (% 55,5 ile % 61,0 arasında) önemini korumuştur.

SONUÇ

Ülkemizde gerek ekonomik gerek sosyal yaşantımızda istediğimiz ölçüde gelişme sağlayabilmek için gerekli elektrik enerjisini (ne az ne de çok) yeterli düzeyde üretebilmeliyiz. Bunun için de elektrik enerjisi üretimi sağlıklı bir şekilde planlanmalıdır. Elektrik enerjisi üretim planlamasında belirleyici faktör doğru bir talep tahminidir. Elektrik Sektörü, diğer sektörlerle bağımlı bir sektör olduğundan, gerçekçi bir planlama yapılabilmesi için öncelikle diğer sektörlerde sağlıklı bir planlama yapılmış olması gerekmektedir. Oysa planlama sistemimiz sadece kamu kesimi için geçerlidir. Özel kesim yatırımları plan disiplini dışında bir şekilde başlatılmakta ve tamamlanmaktadır. Bu da dolayısı ile elektrik talep tahminlerinde yanılmalara sebebiyet vermektedir. Elektrik üretimi planlamasının diğer unsurları ise, güvenilirlik ve ucuzluktur. İthal kömüre ve dışarıdan alınan doğal gaz dayalı santrallerin kurulması ile bugün güvenilirlik konusu önemli düşünülerek bir noktaya gelmiştir. Dışarıdan kredi sağlanması nedeniyle, projenin zamanlamasına, ekonomisine, kredi şartlarına bakılmaksızın, plan disiplini dışında santral yatırımlarına müsaade edilmesi de ülkede elektrik enerjisi maliyetini gün geçtikçe daha da artıracak ve bu da ekonomik gelişmemizi olumsuz yönde etkileyecektir.

ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ — 348

Motorine dayalı kapasitede ise beş yıllık artış % 83'dür. Bu durum, dönem boyunca kaynak kullanımının ülke çıkarları açısından taşıdığı olumsuzlukları fazla bir şey söylemeyi gerektirmeyecek kadar açıklıkla ortaya koymaktadır." (Elektrik Mühendisliği-280. Sayı)

Elektrik enerjisi üretiminde ithal kaynak bağımlısı olarak oluşturulan politikalar günümüzde ülke ekonomisi üzerinde baskı oluşturmakta ve tüketici tarifelerine zam olarak yansımaktadır. Oysa yerli ve yenilenebilir kaynaklarımız halen kullanılmayı beklemekte, bu yönde atılan adımlar yetersiz kalmakta, yapılan açıklamalar iyi niyet ifadesinden öteye geçmemektedir. Elektrik üretiminde yerli ve yenilenebilir kaynaklara gereken önemin verilmesi ve ülkemizin zengin potansiyellerinden yararlanılması konusu da Odamız tarafından her platformda dile getirmiştir.

EMO'nun 1996 yılında yapılan 35. Dönem Olağan Genel Kurulu'na sunulan ve Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin 398. sayısında da yayımlanan Enerji Raporu'nun "Son Söz" başlıklı bölümünde yer alan "ALTERNATİF KAYNAKLARA dönük yaptırım-teşvik-öneri-eğitim projeleri geliştirilmeli (rüzgar-güneş-biyogaz-akarsu v.s.) konuyla ilgili bir genel müdürlük oluşturulmalı, bunlarla ilgili araştırma-master-doktora çalışmaları derhal programlanmalıdır" şeklindeki ifade aradan 18 yıl geçmesine karşın halen önemini korumaktadır.

Elektrik enerjisinde altyapı planlamalarını etkileyen bir diğer husus ise talep tahminleridir. Bu konuda da EMO, enerji yönetimleri tarafından gündeme getirilen talep tahminleri konusunda itirazlarda bulunmuş ve yapılan talep tahmin çalışmalarından elde edilen sonuçların gerçeği yansıtmadığını ve abartılı olduğunu vurgulamıştır. EMO Enerji Komisyonu tarafından Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin Ekim/1987 tarihli 348. sayısında, günümüzden 27 yıl önce yayımlanan "Türkiye'de Enerji Politikaları ve Elektrik Enerjisinin Planlaması" başlıklı çalışmada bu konuya da yer verilmiş ve "Elektrik enerjisi üretim planlamasında belirleyici faktör doğru bir talep tahminidir. Elektrik Sektörü, diğer sektörlerle bağımlı bir sektör olduğundan, gerçekçi bir planlama yapılabilmesi için öncelikle diğer sektörlerde sağlıklı bir planlama yapılmış olması gerekmektedir" ifadeleri kullanılmıştır.

Benzer durum günümüzde de mevcut olup, abartılı talep tahmin senaryoları ve karanlıkta kalacağız söylemleri ile tüm gelişmiş ülkelerin yoğun bir şekilde tartıştığı ve birçok ülkede kapatılması yönünde kararların alındığı, hatta bu teknolojinin yurdu olarak sayılan Japonya'nın bile vazgeçtiği nükleer elektrik santrallerinin ülkemizde kurulmasına zemin hazırlanmaktadır.

1970-2012 yılları arasında ülkemizde üretilen ve tüketilen elektrik enerjisine ilişkin verilerden Grafik 2 oluşturulmuştur.

Üretim ve tüketimin göreceli olarak artış gösterdiği 2000-2012 yılları arasındaki değişimi ele alındığında yıllık artışın ortalama yüzde 5.5 oranında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kamu eliyle yapılan ve yüzde 6.5 ile yüzde 7.5 arasında değişen (düşük ve yüksek) talep artışı senaryoları ile kamuya sunulan projeler, teknik ve bilimsel gerçeklikten uzak politik tercihler olarak gündeme taşınmaktadır.

Nitekim Elektrik Mühendisleri Odası'nca düzenlenen 7. Teknik Kongre'de elektrik enerjisi ile ilgili olarak sunulan

ve Eylül 1976'da çıkan Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin 237. sayısında Ahmet Kütükçüoğlu imzasıyla yayımlanan "Elektrik Üretiminde Nükleer Santraller" başlıklı bildiri, "Elektrik üretiminde petrolün yerini büyük ölçüde nükleer enerjinin alacağına kesin gözüyle bakılmaktadır. Türkiye'de de 1984-1985 yıllarından başlayarak su ve linyit santralleriyle giderilemeyen üretim açıkları nükleer santrallerle kapatılacaktır. 1995 yıllarından sonra elektrik enerjisi üretimi hemen yalnızca nükleer enerjiye dayanacaktır" tezi ileri sürülmüş, ancak aradan geçen 38 yıl içerisinde de bu tezlerin gerçeği yansıtmadığı yaşanarak görülmüştür.

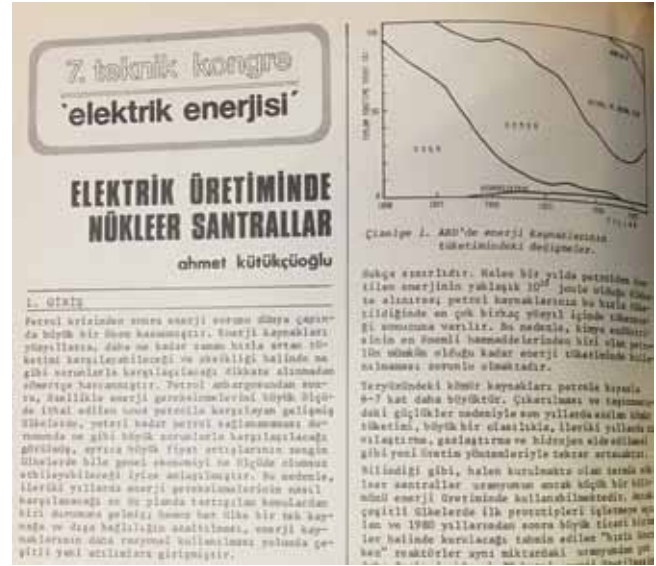
Elektrik Özelleştirmeleri

Elektrik enerjisinde benzer bir konu da özelleştirmeler sürecinde yaşanmıştır. Özelleştirme düşüncelerine karşı, kamu mülkiyetinde olan kurum ve kuruluşlar ile toplumun ortak gereksinimi olarak kamu tarafından üretilen mal ve hizmetlerin özel kişi ya da kuruluşlara devredilmemesinin nedenleri ve gelecekte yaratacağı sorunlar gerek ekonomik gerek sosyal yönleriyle açık bir şekilde ortaya konmuştur. Özellikle elektrik enerjisi alanında yapılan serbestleştirme ve özelleştirmeler sonunda, alan özel sektörün kar hırsına terk edilerek vatandaşlar cezalandırılmıştır.

Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin 357. sayısında Ali Yiğit imzası ile yayımlanan "Türkiye'de KİT'lerin Oluşumu ve Özelleştirme" başlıklı yazıda alıntı olarak yer verilen 19 Ocak 1987 tarihli söyleşide TMMOB Başkanı Teoman Alptürk özelleştirmeler konusunda şunları söylemektedir:

"Türkiye'nin sanayileşmesinde KİT'ler önemli bir fonksiyona sahiptir. Özellikle temel gereksinimlerin karşılanmasında, temel ara malları ve ağır sanayinin gelişmesinde KİT'ler öncülük etmişlerdir.

TMMOB olarak KİT'lerin, özellikle temel mal ve hizmet üreten KİT'lerin özelleştirilmesine karşıyız. Temel mal ve hizmet üreten bir işletmenin özel sektörün kâr hırsına terkedilmesi kabul edilemez. Özelleştirmeye bazı KİT'lerin uluslararası tekellerin eline geçmesi ulusal

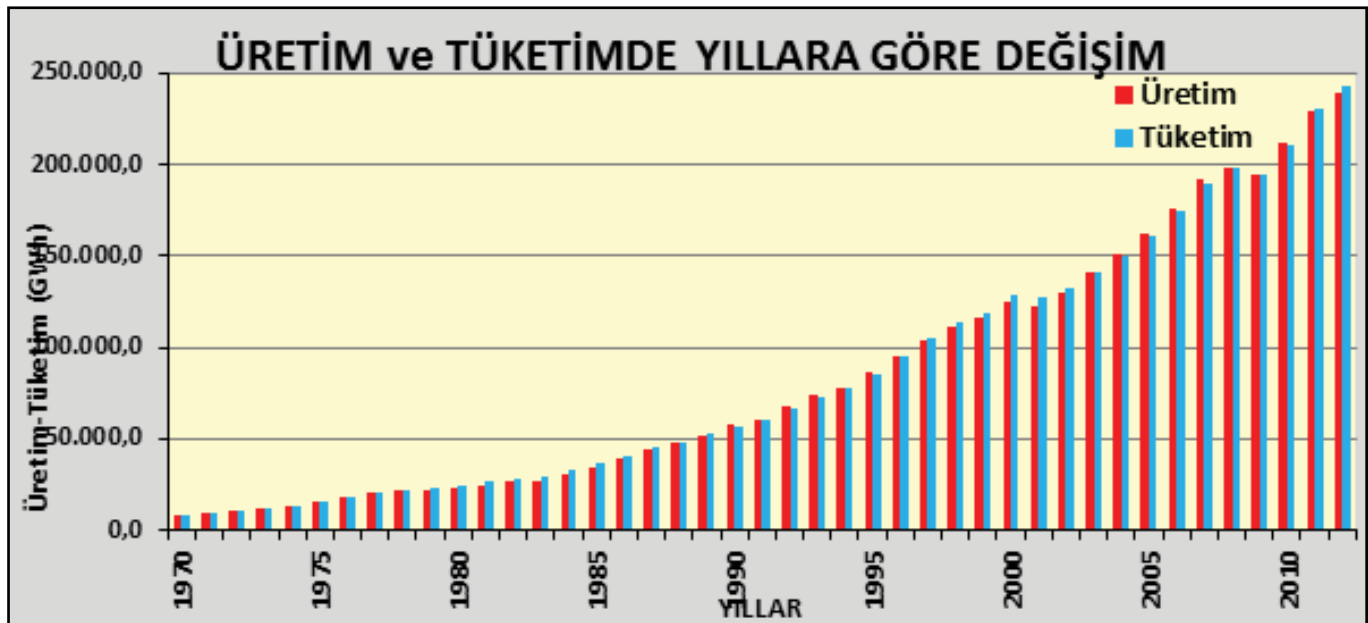

Elektrik Mühendisliği Dergisi, 237 Sayı, Eylül 1976

çıkartlarımız açısından son derece sakıncalıdır ve karşı çıkılmalıdır."

TEK'in özelleştirilme girişimlerine karşı ise "Elektrik enerjisi temel bir maldır. Temel bir mal olduğundan büyük boyutlu kâr amacı güdülemez. Temel bir mal olduğundan üretimden tüketimine kadar mutlaka devlet eliyle planlamalı ve yönlendirilmelidir" ifadelerini kullanmakta ve TMMOB ve EMO'nun özelleştirmelere karşı yaklaşımını vurgulamaktadır.

EMO'nun elektrik enerjisi özelleştirmelerine yönelik yaklaşımları devam eden yıllarda da sürmüştür. Zaman içinde yönetim kademelerinde görev alan üyelerimiz arasında değişiklikler olmasına karşın EMO'nun özelleştirmelere karşı duruşunda hiçbir değişim ve en ufak bir sapma yaşanmamıştır. EMO elektrik enerjisi alanında olduğu gibi sektörel bazdaki tüm özelleştirmelere de her zaman karşı çıkmıştır.

Grafik-2

1993 yılında EMO Yönetim Kurulu (Sayman) Üyesi olan Haşim Aydıncağın imzası ile Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin 392. sayısında "Elektrik Enerjisi Sektöründe Özelleştirme Girişimleri ve EMO" başlığı ile yer alan yazıda EMO'nun elektrik enerjisi sektörüne ve özelleştirmelere ilişkin yaklaşımları ifade edilmiştir. Söz konusu yazının sonuç bölümünde, şu vurgulara yer verilmiştir:

"Belirtildiği gibi bir ideolojik-politik tavır olarak sektörümüze dayatılan özelleştirme konusu: başından beri yeterli-sağlıklı irdelemelerden, tartışmalardan yoksun, dar bir çevrede oluşturulan formülasyonlarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede, bütünlüklü bir görüş oluşturulmadan, eklektik formülasyonlarla özelleştirme yapılmaya çalışılmıştır. Sürekli değişen mevzuat ve TEK'deki sık sık yapılan 'reorganizasyon'larla sektör deneme-yanılma yöntemlerine terkedilmiştir.

Öte yandan bunca süre boyunca sektörün özelleştirme beklentisi ve baskılamasına sürüklenmesi, yatırımları, sağlıklı-çağdaş organizasyonları-teknolojileri sektöre yönlendirmeyi aksatmıştır. Yeterince etüdü, ön çalışması yapılmadan sektöre dayatılan arayışlarla sektöre zaman kaybettirilmiş ve elektrik üretim-iletim-dağıtım sistemimizin çökme-çözülme riskleri artırılmıştır.

Örneğin küçük de olsa kendi doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesine yönelik, yenilenebilir enerji kaynaklarının araştırılmasına ve uygulanmasına yönelik yatırımlar yapılmadığı için ülkemizi önümüzdeki yıllarda elektrik enerjisi darboğazı beklemekte ve nükleer santralleri tek çözüm haline getiren çözümlere mahkum edilmektediriz.

Soruna, elektrik enerjisi üretim, iletim ve dağıtımının nasıl güçlendirilebileceği, modernleştirilebileceği, verimli kılınabileceği açısından yaklaşmanın olanakları yaratılmalıdır. Hiçbir zorlamaya, şartlanmaya, önyargıya, baskılanmaya bağlı olmaksızın konuyla ilgili tüm kurum, kuruluş, firma ve kişilerin tartışma, görüş ve önerilerini sunabileceği diyaloglar-platformlar oluşturulmalıdır. Bu anlamda sektörün içindeki unsurlar sektöre ve birbirlerine sahip çıkmalıdırlar.

Böylece sağlıklı sonuçlar üretebilecek bir süreç yaşanabilecek ve bundan ülkemiz kazançlı çıkacaktır."

Bugün gelinen noktada 21 yıl önce yapılan tespitlerin ne kadar isabetli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Günümüzde yapılan özelleştirmelerin rant aktarma aracı olarak yapıldığı her halinden bellidir. Dağıtım şirketleri tarafından tüketime sunulan elektrik enerjisi tarifeleri üzerinden perakende satış şirketlerinin kar oranının bir anda yüzde 50'ye varan bir oranda artırılması, 9 Mart 2014 tarihli, 28936 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tarımsal Sulamaya İlişkin Elektrik Borcu Bulunan Çiftçilere Bu Borçları Ödenene Kadar 2014 yılında Tarımsal Destekleme Ödemesi Yapılmaması" yönünde, çiftçinin tarımsal faaliyetini zora sokarak dağıtım şirketleri lehine çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı bile özelleştirmenin vatandaşlara yansıyan yüzünü göstermesi açısından önemli verilerdir.

Kayıp/kaçak enerji bedellerinden, sayaç değişimlerine ve elektrik kesintilerinden hizmet kalitesine, taşeronlaşmadan işsiz bırakılan binlerce çalışanın yaşam mücadelesine kadar daha birçok konuyu burada sıralamak da mümkündür. Bu ve benzer konuların tamamı özelleştirmelerin ne kadar toplum yararına ne kadar sermaye yararına olduğunu bizlere gösteren uygulamalardır.

Nükleer Santraller

1979 yılında gelişen nükleer santral yapılması tezlerini irdeleyen EMO bu konuda 7 Mayıs 1979'da aşağıdaki kamuoyu açıklamasını yapmıştır:

"Türkiye'nin ilk nükleer enerji santralının kurulmasını kesinleştirecek görüşmelerin 21 Mayıs 1979 günü başlayacağı haberlerinin basında yer alması üzerine, konuyu bugüne dek emekçi halk yararlarını gözetken bir gözle irdeleyen TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Türkiye çıkarlarına uygun önerilerini bir kez daha yinelemekte yarar görmektedir.

Bugün için elektrik enerjisi üretiminde kullanılacak su kaynaklarının % 8,5'ini ve linyit kaynaklarının ancak % 6'sını değerlendirebilen Türkiye'de nükleer enerji santrallerinin kurulmasına başlanması enerji sektöründe dışa bağımlılığı pekiştirecek ve emekçi halkın sırtındaki yükleri artıracak bir girişimdir.

İşletme teknolojisi ve kullanacağı yakıt (zenginleştirilmiş uranyum) yönünden dışa bağımlı olan ve tesisi için en az 800 milyon dolar (22 milyar TL) döviz gerektiren bu yatırımın öteki doğal kaynaklarımızın geliştirilmesi için gerekli olan kredi olanaklarını azaltacağı ortadadır. Bu nedenle doğal kaynaklarımızın elektrik enerjisi üretimi için kullanılması ertelenecektir. Bugün su ve linyit kaynaklarımızın değerlendirilmesi için kredi vermeyen emperyalist-kapitalist ülkelerin nükleer santral yapımı için kredi verme yarışı içinde olmaları enerji sektöründe dışa bağımlılığı artırma isteklerinin somut bir göstergesidir.

1960'larda fueloil santrallerinin, 1970'lerde gaz türbinlerinin yapımı sırasında emperyalist ülkeler tarafından oynanan oyunlar bugün nükleer enerji santralleri alanında yinelenmektedir. Hükümet bu tuzağa düşmemelidir. 1986 yılında işletmeye alınması planlanan Akkuyu nükleer enerji santralının aynı yıl Türkiye elektrik enerjisi üretimine katkısı % 3 olacaktır. Yine 1986'da planlanan tüm yatırımlar eğer zamanında gerçekleşirse su potansiyelimizin % 251, linyit potansiyelimizin ise % 57'si kullanılmış olacaktır. % 3 gibi küçük bir katkının elektrik enerjisi bunalımına çözüm getirmeyeceği açıktır.

Ayrıca tüketim sanayinde sorumsuzca kullanılan elektrik enerjisinin denetlenmesi ile eşdeğer enerji halk yararına kolayca sağlanabilir. Bu nedenle su ve linyit potansiyelinizin büyük bir bölümünün kullanılmadan bekletiliyor olacağı 1986'larda nükleer enerji santralının Türkiye elektrikleştirme planında şimdiden yer almaması gerektiği açıktır. Ayrıca var olan 160 milyar kwh/yıl su ve linyit potansiyelimizin 150 milyar kwh'lık 1995 yılı elektrik enerjisi gereksinmesinden bile fazla olduğu göz önüne alınırsa nükleer enerji santrali seçeneğinin zamansızlığı daha da çarpıcı bir biçimde ortaya çıkar.

Enerji sorununun çözümü doğrultusunda getirilecek politika ve programların temelini kendi kaynaklarımızla ve gücümüze dayanmak olması noktasından hareket eden Odamız Akkuyu nükleer enerji santralı projesinin, mühendislik hizmetlerinin, teknolojik altyapı ve girdilerinin, azami ölçüde yurt içinden karşılanmasını öngören bir program çerçevesinde 1996'larda devreye girecek şekilde ertelenmesi gerektiğine inanmaktadır. Akkuyu nükleer enerji santralının zamanlaması ülke çı-

karlarını gözetken, emperyalizm ve yerli egemen güçlerin değil emekçi halkın gereksinimlerinin karşılanmasını hedefleyen bir enerji planlamasına bağlı olarak keskinleştirilmelidir.”

Burada söylenenlerin tamamı hemen hemen bugün de geçerlidir. Gelişen teknoloji sonrası ortaya çıkan yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesi dikkate alındığında ve 1979 yılından sonra meydana gelen nükleer santral kazaları ve bu kazalar sonucunda yaşanan yıkımlardan sonra Odamız EMO'nun, “Nükleer santraller yapılmasın” savını o günden bugüne hiç değişmeden savunmasının ne kadar isabetli olduğu açıkça görülür.

Doğal Kaynakların Değerlendirilmesi

EMO 1973 yılında yayımladığı 18. Çalışma Raporu'nun elektrik enerjisi ile ilgili bölümünün sonuç kısmında şöyle denilmektedir:

“Ekonomik yönden geri kalmış ülkelerin kalkınmasında, enerjinin yeri ve önemi tartışılmayacak kadar açıktır. Kalkınmanın insandan sonra gelen temel ögesini teşkil eden enerjinin üretiminin, ülke çıkarına uygun sağlam bir temele oturtulmasından zorunluluk vardır.

- Ülkenin her sektöründeki birincil enerji tüketim taleplerinin ve bunların birbirlerinin yerinde ikame edilebilecek miktarlarının,
- Öz kaynaklarımızın, tüketimimizin ne kadarını karşılayabileceğinin,
- Bulunan bu verilere göre ulusal yararları en uygun enerji politikasının ne olacağına saptanması gerekmektedir.

Bugüne değin uygulanan politikada bunlar kapsamlı ve sağlıklı bir şekilde yapılmamış olduğu için, içinde bulunduğumuz dar boğazlara değin gelinmiştir. Yukarıda açıklanan biçimde saptanacak enerji politikasında sanayiye yeterli, güvenilir ve ucuz elektrik enerjisi temini ve bunun için de Odamızın kuruluşundan beri savunduğu belediyeler ve imtiyazlı şirketlerin elindeki tesisler de dahil olmak üzere, elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin tümü tek elde toplanmalıdır. Bu husus yerine getirilmediği takdirde Ortak Pazar üyesi olan ülkemizin ürettiği sanayi ürünlerinin Ortak Pazar içinde rekabete girişmeyeceği açıktır. Sağlam bir enerji politikası yanında enerji maliyetlerinin düşürülmesi için ucuz kaynakların sağlanması, ele alınacak projelerin yeterli, sağlıklı olmalarına dikkat edilmesi,

yeterli bir etüdden yoksun olarak ele alınmış bulunan Keban Hidroelektrik Projesi gibi projelerin bugünkü durumdan ders alınması, yatırımların zaman kaybına yol açacak formalitelerden kurtarılarak koordineli bir biçimde yürütülmesi, her şeyden önce yatırımları yürütecek olan teknik personelin bugünkü sosyal ve ekonomik bunalımdan kurtarılmasıyla mümkündür.” (Elektrik Mühendisliği, 195. Sayı, S. 172)

EMO'nun 1974 yılında yayımlanmış olduğu bir araştırmada 1958-1972 yılları arası elektrik enerjisi üretimlerinin kaynaklara dağılımı ve yüzdeleri beşer yıllık dönemler halinde Tablo 1'de verilmiştir.

Buradan görüleceği üzere o yıllarda yüzde 72.5 civarında yerli doğal kaynak ve yüzde 27.5 dış kaynak kullanılarak elektrik üretilmiştir. EMO bu oranın en fazla 1/3 olması yönünde görüş oluşturmuştur.

Burada yazılanların yapılması durumunda bugünkü dış ticaret açığının büyük oranda düşeceği, enerjide dışa bağımlılığın makul düzeyde olacağı bugünkü elektrik enerjisi üretimindeki birincil kaynak dağılımına baktığımızda rahatlıkla görülebilmektedir.

Ancak EMO'nun önerileri görmezden gelinmiş, son 30 yılda doğal kaynaklarımıza bağlı elektrik üretimi sürekli düşerken dışa bağımlılık aynı oranda artmıştır.

1984'de yüzde 23.5 olan ithal kaynaklara bağlı elektrik üretimine ait kurulu güç, 2013'te yüzde 46.8'e yükselmiştir. 1984'de yüzde 76.5 olan yerli kaynaktan elektrik üretimine ait kurulu güç 2013 yılında yüzde 53.2'ye düşmüştür.

EMO; elektrik enerjisinin insanlar için temel bir ihtiyaç maddesi olduğunu, üretiminden tüketimine uzanan süreç içerisinde ulusal ve kamusal çıkarları gözetken bir anlayışla merkezi bir yapı içinde planlanması gerektiğini, kültür ve tabiat varlıklarını göz ardı etmeyen bir noktadan toplumla barışık, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı bir üretim politikasının benimsenmesi gerektiğini her zaman ve her ortamda belirtmiş ve bu yönde bir politik yaklaşım geliştirmiştir. Bu yaklaşımını da yapmış olduğu etkinliklerde, yazılı raporlarda ve açıklamalarda kamuoyu ile paylaşmıştır.

EMO'nun yıllardan bu yana dile getirdiği konular ne yazık ki iktidarlar tarafından kulak ardı edilmiş ve bugün arz güvenirliliği bıçak sırtı giden ülkemiz, dışa bağımlı ve pahalı elektrik enerjisi kullanımına mahkûm edilmiştir.

TABLO 1: Elektrik Üretimine Kaynaklarına Göre Dağılımı (Elektrik Mühendisliği 213. Sayı)

Yıllar	Taşkömürü	Linyit	Yakıt-Yağ	Mazot	Termik-Toplam	Hidrolik-Toplam
1958-62	38,41	18,77	1,49	8,14	66,81	33,19
1963-67	24,25	18,97	5,77	8,67	57,66	42,34
1958-67	29,38	18,9	4,22	8,48	60,98	39,02
1968-72	14,87	15,22	30,78	4,29	65,16	34,84
1963-72	18,26	21,86	21,73	5,88	57,73	32,27
1958-72	21,70	16,95	18,28	6,26	63,19	36,81

Tablo 2: Türkiye Toplam Kurulu Gücünün Kaynaklara Göre Yıllar İtibariyle Gelişimi (İnşa halindeki Kamu ve Özel Sektör Projeleri ve Lisans almış olup İşletmeye giriş tarihleri Belirsiz Projelerle)-(TEİAŞ Türkiye Elektrik Enerjisi 10 Yıllık Üretim Kapasite Projeksiyonu-2012-2021 Raporu'ndan alınmıştır.)

	LİNYİT	T.KÖMÜR + ASFALTIT	İTHAL KÖMÜR	DOĞAL GAZ	JEOTERMAL	FUEL OIL	MOTORİN	NÜKLEER	DİĞER	BİOGAZ+ATIK	HİDROLİK	RÜZGAR	TOPLAM
1984	27,9	2,6	0,0	0,0	0,2	16,1	7,4	0,0	0,0	0,0	45,8	0,0	100,0
1985	31,4	2,4	0,0	1,1	0,2	15,5	6,9	0,0	0,0	0,0	42,5	0,0	100,0
1986	35,4	2,0	0,0	4,0	0,2	14,0	6,2	0,0	0,0	0,0	38,3	0,0	100,0
1987	35,5	1,5	0,0	6,4	0,1	12,1	4,4	0,0	0,0	0,0	40,0	0,0	100,0
1988	30,5	1,3	0,0	10,7	0,1	10,8	3,7	0,0	0,0	0,0	42,8	0,0	100,0
1989	29,8	2,1	0,0	12,9	0,1	9,9	3,5	0,0	0,0	0,0	41,7	0,0	100,0
1990	29,9	2,0	0,0	13,5	0,1	9,6	3,3	0,0	0,0	0,0	41,5	0,0	100,0
1991	29,3	2,0	0,0	14,8	0,1	9,1	3,2	0,0	0,0	0,1	41,3	0,0	100,0
1992	28,9	1,9	0,0	14,0	0,1	8,3	2,0	0,0	0,0	0,1	44,8	0,0	100,0
1993	27,6	1,7	0,0	13,4	0,1	7,7	1,8	0,0	0,0	0,1	47,6	0,0	100,0
1994	27,9	1,7	0,0	13,7	0,1	7,5	1,8	0,0	0,0	0,1	47,3	0,0	100,0
1995	28,9	1,6	0,0	14,0	0,1	7,4	1,0	0,0	0,0	0,1	47,1	0,0	100,0
1996	28,5	1,6	0,0	14,6	0,1	7,4	1,0	0,0	0,0	0,1	46,8	0,0	100,0
1997	27,6	1,5	0,0	16,2	0,1	7,2	1,0	0,0	0,1	0,1	46,1	0,0	100,0
1998	26,6	1,4	0,0	19,3	0,1	7,0	0,9	0,0	0,4	0,1	44,1	0,0	100,0
1999	24,3	1,3	0,0	26,4	0,1	6,2	0,9	0,0	0,4	0,1	40,3	0,0	100,0
2000	23,9	1,2	0,5	25,8	0,1	6,1	0,8	0,0	0,3	0,1	41,0	0,1	100,0
2001	23,0	1,2	0,5	25,2	0,1	7,3	0,8	0,0	0,5	0,1	41,2	0,1	100,0
2002	20,4	1,1	0,5	30,5	0,1	7,7	0,7	0,0	0,5	0,1	38,4	0,1	100,0
2003	18,1	0,9	4,1	32,3	0,0	7,9	0,7	0,0	0,5	0,1	35,3	0,1	100,0
2004	17,5	0,9	4,1	34,8	0,0	7,5	0,6	0,0	0,1	0,1	34,3	0,1	100,0
2005	18,4	0,9	4,3	35,5	0,0	7,0	0,6	0,0	0,1	0,1	33,2	0,1	100,0
2006	20,2	0,8	4,1	35,3	0,2	6,4	0,6	0,0	0,1	0,1	32,2	0,0	100,0
2007	20,1	0,8	4,0	35,7	0,2	5,5	0,5	0,0	0,1	0,1	32,8	0,2	100,0
2008	19,6	0,8	3,9	36,0	0,2	5,4	0,1	0,0	0,1	0,1	33,1	0,8	100,0
2009	18,3	1,1	4,3	37,0	0,2	4,6	0,1	0,0	0,0	0,2	32,5	1,8	100,0
2010	16,6	0,9	6,6	36,7	0,2	4,0	0,1	0,0	0,0	0,2	32,0	2,7	100,0
2011	15,5	1,3	7,3	36,3	0,2	3,2	0,0	0,0	0,4	0,2	32,2	3,2	100,0
2012	14,3	1,2	6,7	35,7	0,2	2,4	0,0	0,0	0,4	0,3	35,5	3,3	100,0
2013	14,0	1,2	6,5	35,1	0,2	2,4	0,0	0,0	0,4	0,3	36,2	3,7	100,0
2014	13,0	1,1	6,0	34,8	0,3	2,2	0,0	0,0	0,3	0,3	37,8	4,1	100,0
2015	13,7	1,3	7,1	32,5	0,3	2,0	0,0	0,0	0,3	0,3	38,9	3,7	100,0
2016	12,8	1,3	7,4	31,3	0,3	1,8	0,0	0,0	0,3	0,2	41,1	3,4	100,0
2017	12,2	1,5	7,5	30,9	0,3	1,7	0,0	0,0	0,3	0,2	41,2	4,1	100,0
2018	11,8	1,8	7,7	31,1	0,3	1,7	0,0	0,0	0,3	0,2	40,3	4,8	100,0
2019	11,3	2,1	7,8	31,0	0,3	1,6	0,0	1,4	0,2	0,2	38,7	5,4	100,0
2020	10,9	2,3	7,9	30,8	0,3	1,5	0,0	2,6	0,2	0,2	37,2	6,0	100,0
2021	10,5	2,5	8,0	30,7	0,4	1,5	0,0	3,8	0,2	0,2	35,8	6,5	100,0

Tablo 3-Türkiye Toplam Kurulu Gücü

KURULUŞLAR	2013 YILI SONU			28 ŞUBAT 2014 SONU İTİBARIYLA		
	KURULU GÜÇ MW	KATKI %	SANTRAL SAYISI ADET	KURULU GÜÇ MW	KATKI %	SANTRAL SAYISI ADET
EÜAŞ	21.068,5	32,9	83	21.068,5	32,7	83
EÜAŞ'A BAĞLI ORTAKLIK SANTRALLARI	2.714,0	4,2	4	2.714,0	4,2	4
İŞLETME HAKKI DEVREDİLEN SANTRALLAR	937,5	1,5	52	937,5	1,5	52
YAP İŞLET SANTRALLARI	6.101,8	9,5	5	6.101,8	9,5	5
YAP İŞLET DEVRET SANTRALLARI	2.335,8	3,6	20	2.335,8	3,6	20
SERBEST ÜRETİM ŞİRKETLERİ	27.429,4	42,8	541	27.913,6	43,3	553
OTOPRODÜKTÖR SANTRALLARI	3.456,9	5,4	205	3.411,4	5,3	209
TOPLAM	64.044,0	100,0	910	64.482,6	100,0	926